

The Biblical Slave Laws in דברים, ויקרא, and שמות: Do They Agree?

Aaron Koller

Yeshiva University

Outline of what's to come

What is “the academic study of Bible”?

1. Peshat
2. Context, context, context
3. Use of all available sources
4. Source criticism

Where do the “dangers” lie?

A case study in source criticism: the laws of the Hebrew slave

1. The female slave
2. Reasons for slavery and the length of servitude
3. The מרצע ritual

Inconsistencies in the Torah's slave laws

- The six-year slave: male only (שמות) or female too (דברים)?
- How long a slave? Six years (שמות and דברים) or until *yovel* (ויקרא)?
- Where is the slave “marked”? Temple(?) (שמות) or the door (דברים)?
- Gifts upon exit (as in דברים)?

שמות כא

ב כי תקנה עֶבֶד עֶבְרִי שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד וּבִשְׁבַעַת יֵצֵא לַחֲפְשֵׁי חָנָם. ג אִם-בְּגִפּוֹ יָבֵא בְּגִפּוֹ יֵצֵא אִם-בְּעַל אִשָּׁה הוּא וַיִּצְאָה אִשְׁתּוֹ עִמּוֹ. ד אִם-אֲדֹנָיו יִתֵּן-לוֹ אִשָּׁה וַיִּלְדָּה-לוֹ בָּנִים אוֹ בָנוֹת הָאִשָּׁה וַיִּלְדֶּיהָ תִּהְיֶה לְאֲדֹנֶיהָ וְהוּא יֵצֵא בְּגִפּוֹ. ה וְאִם-אָמַר יֹאמֵר הָעֶבֶד אֶהְבֹּתִי אֶת-אֲדֹנִי אֶת-אִשְׁתִּי וְאֶת-בְּנֵי לֹא אֵצֵא חֲפְשִׁי. ו וְהִגִּישׁוּ אֲדֹנָיו אֶל-הָאֱלֹהִים וְהִגִּישׁוּ אֶל-הַדֹּלֶת אוֹ אֶל-הַמְּזוּזָה וְרָצַע אֲדֹנָיו אֶת-אָזְנוֹ בַּמַּרְצֵעַ וְעִבְדוֹ לְעֹלָם.

ז וְכִי-יִמְכַר אִישׁ אֶת-בֵּיתוֹ לְאִמָּה לֹא תִצָּא כְּצֵאת הָעֶבְדִּים. ח אִם-רָעָה בְּעֵינַי אֲדֹנֶיהָ אֲשֶׁר-לוֹ יַעֲדָה וְהִפְדָּה לְעַם נְכָרִי לֹא-יִמָּשַׁל לְמַכְרָהּ בְּבִגְדוֹ-בָּהּ. ט וְאִם-לִבָּנוּ יִיעֲדָנָה כְּמִשְׁפַּט הַבָּנוֹת יַעֲשֶׂה-לָּהּ. י אִם-אֶחָרַת יִקַּח-לוֹ שְׂאֵרָה כְּסוּתָהּ וְעִנְתָּהּ לֹא יִגָּרַע. יא וְאִם-שְׁלֹשׁ-אֲלָהּ לֹא יַעֲשֶׂה לָּהּ וַיִּצְאָה חָנָם אִין כְּסָף.

Part 1: עבד עברי

1. Shall work six years, go out חפשי in the seventh
2. If he comes alone, he leaves alone; if he comes married, his wife is manumitted with him
3. Case of marrying while indentured: wife and children remain indentured
4. Option of staying beyond year 6: pierce the ear at the *elohim* and he stays forever

Part 2: אמה

1. A girl sold by her father as an אמה does not go out “the same way as the עבדים”
2. Even if not favored by the master, he may not sell her
3. If she is betrothed to the master’s son, she shall be treated with the same laws as any bride
4. (Even) If he marries another, he must provide שאר, כסות, and עונה
5. Otherwise, she goes free for no payment

- [First half of פרק כה: all is well, שמיטה every seven years and יובל every fifty.]
- Second half: when things go wrong
 1. If a kinsman sells his field (25:25-28)
 2. If a kinsman takes a loan (25:35-38)
 3. If a kinsman sells himself to you (25:39-46)

לֹט וְכִי-יָמוּךְ אָחִיךָ עִמָּךְ וְנִמְכַר-לָךְ לֹא-תַעֲבֹד בּוֹ עַבְדֹת עֶבֶד. מִכְשָׁכִיר כְּתוֹשֵׁב יִהְיֶה עִמָּךְ עַד-שְׁנַת הַיָּבֵל יַעֲבֹד עִמָּךְ. מֵאֵי וַיֵּצֵא מֵעִמָּךְ הוּא וּבְנָיו עִמוֹ וְשָׁב אֶל-מִשְׁפַּחְתּוֹ וְאֶל-אֲחֵזַת אֲבֹתָיו יָשׁוּב. מִבְּכִי-עֲבָדֵי הֵם אֲשֶׁר-הוֹצֵאתִי אִתְּם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֹא יִמְכְרוּ מִמִּכְרֹת עֶבֶד. מִגַּל-תִּרְדָּה בּוֹ בְּפָרֶךְ וַיֵּרֶאֱתָ מֵאֲלֹהֶיךָ. מִדַּעֲבָדֶךָ וְאִמְתָּךְ אֲשֶׁר יִהְיוּ-לָךְ מֵאֵת הַגּוֹיִם אֲשֶׁר סְבִיבֹתֶיכֶם מֵהֶם תִּקְנוּ עֶבֶד וְאִמָּה. מֵהַגּוֹיִם הַתּוֹשְׁבִים הַגֵּרִים עִמָּכֶם מֵהֶם תִּקְנוּ וּמִמִּשְׁפַּחְתְּם אֲשֶׁר עִמָּכֶם אֲשֶׁר הוֹלִידוּ בְּאֶרְצְכֶם וְהָיוּ לָכֶם לְאֲחֵזָה. מוֹ וְהִתְנַחֲלֹתֶם אִתְּם לְבְנֵיכֶם אַחֲרֵיכֶם לְרִשְׁתָּהּ לְעַלְמֵם בְּהֵם תַּעֲבֹדוּ וּבְאַחֲיֵכֶם בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אִישׁ בְּאֲחֵיו לֹא-תִרְדָּה בּוֹ בְּפָרֶךְ.

דברים טו

יב כִּי-יִמָּכַר לְךָ אַחִיךָ הָעֶבְרִי אוֹ הָעֶבְרִיָּה וְעִבְדְּךָ שֵׁשׁ שָׁנִים וּבַשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִת תִּשְׁלַחְנוּ
חֲפָשִׁי מֵעִמָּךְ. יג וְכִי-תִשְׁלַחְנוּ חֲפָשִׁי מֵעִמָּךְ לֹא תִשְׁלַחְנוּ רִיקָם. יד הָעֲנִיק תִּעְנִיק לוֹ מִצֹּאֲנֶךָ
וּמִגֶּרְנֶךָ וּמִיִּקְבֶּךָ אֲשֶׁר בֵּרַכְךָ ה' אֱלֹהֶיךָ תִתֶּן-לוֹ. טו וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וַיִּפְדֶּךָ
ה' אֱלֹהֶיךָ עַל-כֵּן אָנֹכִי מְצַוְךָ אֶת-הַדָּבָר הַזֶּה--הַיּוֹם. טז וְהָיָה כִּי-יֹאמַר אֵלֶיךָ לֹא אֵצֵא מֵעִמָּךְ
כִּי אֲהַבְּךָ וְאֶת-בֵּיתְךָ כִּי-טוֹב לוֹ עִמָּךְ. יז וְלָקַחְתָּ אֶת-הַמַּרְצֵעַ וְנִתְתָּהּ בְּאָזְנוֹ וּבִדְלַת וְהָיָה לְךָ
עֶבֶד עוֹלָם וְאִם לֹא־תַעֲשֶׂה-כֵּן. יח לֹא-יִקָּשֶׁה בְּעֵינֶיךָ בְּשִׁלְחֶךָ אֶתוֹ חֲפָשִׁי מֵעִמָּךְ כִּי
מִשָּׁנָה שָׂכַר שָׂכִיר עִבְדְּךָ שֵׁשׁ שָׁנִים וַיִּבְרַכְךָ ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה.

1. Whether a slave is male or female – they work six years, out **חופשי** in the seventh
2. Do not release them empty-handed, but instead provide gifts
3. Remember that you, too, were slaves!
4. If he wants to stay, pierce the ear at the door and he will be a slave forever.
5. Females too!
6. This should not be difficult because **משנה שכר שכיר**

Use of כי and אם in משפטים

כא, יח-יט

וכי-יִרְיֵבֶן אֲנָשִׁים וְהָכָה-אִישׁ אֶת-רַעְהוּ בְּאָבֶן אוּ בְּאֶגְרֹף וְלֹא יָמוּת וְנָפַל לְמִשְׁכָּב.
אם-יָקוּם וְהִתְהַלֵּךְ בַּחוּץ עַל-מִשְׁעָנְתוֹ וְנָקָה הַמָּכָה רַק שָׁבְתוּ יָתֵן וְרָפָא יִרְפָּא.

כא, כ-כא

וכי-יִכָּה אִישׁ אֶת-עַבְדּוֹ אוּ אֶת-אִמָּתוֹ בְּשִׁבְטֵי וּמַת תַּחַת יָדוֹ נָקָם וְנָקָם.
אך אם-יּוֹם אוּ יוֹמִים יַעֲמֵד לֹא יָקָם כִּי כִסְפוֹ הוּא.

כא, כב-כג

וכי-יִנְצוּ אֲנָשִׁים וְנָגְפוּ אִשָּׁה הָרָה וַיִּצְאוּ יְלָדֶיהָ וְלֹא יִהְיֶה אֶסוֹן עָנוּשׁ יַעֲנֹשׁ כַּאֲשֶׁר יִשִּׁית עָלָיו בַּעַל הָאִשָּׁה וְנָתַן בַּפְּלָלִים.
ואם-אֶסוֹן יִהְיֶה וְנָתַתָּה נֶפֶשׁ תַּחַת נֶפֶשׁ.

כא, כו-כז

וכי-יִכָּה אִישׁ אֶת-עַיִן עַבְדּוֹ אוּ-אֶת-עַיִן אִמָּתוֹ וְשַׁחַתָּה לַחֲפָשִׁי יִשְׁלַחְנוּ תַּחַת עֵינָיו.
ואם-שֵׁן עַבְדּוֹ אוּ-שֵׁן אִמָּתוֹ יִפִּיל לַחֲפָשִׁי יִשְׁלַחְנוּ תַּחַת שָׁנוֹ.

כא, כח-לב

וכי-יִגַּח שׂוֹר אֶת-אִישׁ אוּ אֶת-אִשָּׁה וּמַת סָקוֹל יִסְקַל הַשׂוֹר וְלֹא יֵאָכַל אֶת-בְּשָׂרוֹ וּבַעַל הַשׂוֹר נָקִי.
ואם שׂוֹר נִגַּח הוּא מִתְמַל שְׁלֶשֶׁם וְהוֹעֵד בְּבַעְלָיו וְלֹא יִשְׁמְרֵנוּ וְהַמִּית אִישׁ אוּ אִשָּׁה הַשׂוֹר יִסְקַל וְגַם-בְּבַעְלָיו יוּמָת.
אם-כִּפָּר יוֹשֵׁת עָלָיו וְנָתַן פְּדִין נִפְשׁוֹ כָּכֹל אֲשֶׁר-יוֹשֵׁת עָלָיו. אוּ-בֶן יִגַּח אוּ-בַת יִגַּח כַּמִּשְׁפָּט הַזֶּה יַעֲשֶׂה לוֹ.
אם-עָבַד יִגַּח הַשׂוֹר אוּ אִמָּה כֶּסֶף שְׁלֹשִׁים שְׁקָלִים יָתֵן לְאֹדְנָיו וְהַשׂוֹר יִסְקַל.

“Polar cases with maximal variation”

- Barry L. Eichler, “Literary Structure in the Laws of Eshnunna,” in *Language, Literature, and History: Philological and Historical Studies Presented to Erica Reiner* (ed. Francesca Rochberg-Halton; New Haven: Yale University Press, 1987), 71-84

Laws of Eshnunna (c. 1800 BCE)

§53: a previously innocent ox (שׁוֹר תָּם) that gores another ox to death

§54: an ox known to be a gorer (שׁוֹר מוֹעֵד) that gores a human to death

What about the שׁוֹר תָּם that gores a person, or the שׁוֹר מוֹעֵד that gores an ox?

Exod 21:2-11 in tabular form

Verse	Text	Conditional particle	
		Sub-condition	Main condition
2	שש שנים יעבד... <u>יצא</u> לחפשי <u>חנם</u>		כי
3		אם	
3b		אם	
4		אם	
5-6	לא <u>אצא</u> חפשי...ועבדו לעלם	ואם	
7	לא <u>תצא</u> כצאת העבדים		כי
8		אם	
9		ואם	
10		אם	
11	<u>ויצאה חנם</u> אין כסף	ואם	

Structure of ויקרא כה, 25-54

1. כִּי-יָמוּךְ אָחִיךָ וּמָכַר מֵאַחֲזָתוֹ וּבָא גֹאֵל הַקָּרֵב אֵלָיו וְגָאֵל אֶת מִמְכָּר אָחִיו.

וְאִישׁ כִּי לֹא יִהְיֶה-לוֹ גֹּאֵל וְהִשְׁיִגָה יָדוֹ וּמָצָא כְּדֵי גְאֻלָּתוֹ...

וְאִם לֹא-מָצָאָה יָדוֹ דֵּי הָשִׁיב לוֹ וְהָיָה מִמְכָּרוֹ בְּיַד הַקֹּנֵה אֹתוֹ עַד שְׁנַת הַיּוֹבֵל וַיֵּצֵא בַּיּוֹבֵל וְשָׁב לְאַחֲזָתוֹ

וְאִישׁ כִּי-יִמְכַר בֵּית-מוֹשָׁב עִיר חוֹמָה...

וְאִם לֹא-יִגְאָל... לֹא יֵצֵא בַּיּוֹבֵל

2. וְכִי-יָמוּךְ אָחִיךָ וּמָטָה יָדוֹ עִמָּךְ וְהִחֲזַקְתָּ בּוֹ גֵר וְתוֹשָׁב וְחֵי עִמָּךְ. אֶל-תִּקַּח מֵאֹתוֹ נֶשֶׁךְ וְתִרְבִּית וַיֵּרֶאֱתָ

מֵאַלְהֵיךָ וְחֵי אָחִיךָ עִמָּךְ. אֶת-כֶּסֶףךָ לֹא-תִתֵּן לוֹ בְּנֶשֶׁךְ וּבְמִרְבִּית לֹא-תִתֵּן אָכְלֶךָ....

3. וְכִי-יָמוּךְ אָחִיךָ עִמָּךְ וְנִמְכַר-לְךָ... עַד-שְׁנַת הַיּוֹבֵל, יַעֲבֹד עִמָּךְ. וַיֵּצֵא, מֵעִמָּךְ הוּא וּבְנָיו עִמּוֹ וְשָׁב אֶל-מִשְׁפַּחְתּוֹ

וְאֶל-אַחֲזַת אֲבֹתָיו יָשׁוּב.

וְכִי תִשְׁיֵג יָד גֵר וְתוֹשָׁב עִמָּךְ וּמָךְ אָחִיךָ עִמּוֹ וְנִמְכַר לְגֵר תוֹשָׁב עִמָּךְ אוֹ לְעֵקֶר מִשְׁפַּחַת גֵר. אַחֲרֵי נִמְכַר

גֹּאֵלָה תִּהְיֶה-לוֹ אֶחָד מֵאָחִיו יִגְאָלְנוּ...

Three types of slavery in biblical Israel

1. **Wife Slavery:** A daughter sold by her father to work and then be married into her new household.
2. **Debt Slavery 1 (voluntary indentured servitude):** An individual can simply have a string of poor agricultural yields and find himself with no money with which to buy seeds to plant for next year or food to feed his family now, and may decide therefore to sell himself as a slave rather than starving to death.
3. **Debt Slavery 2 (involuntary servitude):** An individual owes debts, either incurred through loans or through theft. Although he may hope to regain his financial footing, the creditors or courts have decided that time is up, and he is sold into slavery to pay his debt.

1. **Wife slavery:** Exodus 21:7-11
2. **Debt Slavery 1:** Exodus 22:1-2: **אם-אין לו וּנְמָכָר בְּגִנְבָתוֹ** “if he does not have it, he shall be sold because of his theft,” and Leviticus 25:39-43.
3. **Debt slavery 2:** appears in a story in 2 Kings 4, where a woman complains to Elisha that her God-fearing husband has died, and **וְהַנְּשָׂה בָּא לְקַחַת אֶת-שְׁנֵי יְלָדֶיהָ לֹ**
לְעֶבְדִים “the creditor is going to come to take my two sons as slaves!” (4:1-2), and Exodus 21.

מכילתא דר"י מס' נזיקין א

כִּי תִקְנֶה עֶבֶד עִבְרִי. בְּנִמְכַר בְּבֵית דִּין עַל גְּנִיבְתוֹ הַכְּתוּב מִדָּבָר... אוֹ אִינוּ מִדָּבָר אֲלֵא בְּמוֹכֵר
עֲצָמוֹ? כִּשְׁהוּא אוֹמֵר וְכִי-יִמּוֹךְ אַחִיקָ עִמָּךְ וְנִמְכַר-לָךְ (וַי' כֹּה, לֹט) הֲרִי מוֹכֵר עֲצָמוֹ אִמּוֹר. הֲאֵ מֵה
תִּלְמוּד לֹמֵר כִּי תִקְנֶה עֶבֶד עִבְרִי? בְּנִמְכַר בְּבֵית דִּין עַל גְּנִיבְתוֹ הַכְּתוּב מִדָּבָר...

Rashbam on Exodus 21:2:

כִּי תִקְנֶה עֶבֶד עִבְרִי – בְּמִכְרוֹהוּ בֵּית דִּין הַכְּתוּב מִדָּבָר, כְּדַכְּתִיב, "וְאִם אֵין לוֹ, וְנִמְכַר בְּגִנְבְּתוֹ".
אֲבֵל מוֹכֵר עֲצָמוֹ בְּעִנְיֹתוֹ כְּתִיב בְּפִרְשַׁת בְּהַר סִינַי: "כִּי יִמּוֹךְ אַחִיקָ וְנִמְכַר לָךְ וְגו'".
וְכְתִיב בּוֹ, "עַד שְׁנַת הַיּוֹבֵל יַעֲבֹד עִמָּךְ", וּבְכֹאֵן הוּא אוֹמֵר, "שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד" – בְּמִכְרוֹהוּ בֵּית דִּין.

גירעון כסף

משנה קידושין א, ב: עבד עברי נקנה בכסף ובשטר וקונה את עצמו בשנים וביובל ובגְרעון כסף.

תוספתא קידושין א, ה: אי זהו גירעון כסף? רצה לפדות את עצמו בתוך השנים האלו, מחשב את המעות ואת השנים ונותן לרבו' מפני שיד העבד על העליונה.

Outstanding questions

1. ?והגישו אל האלהים?

Is this related to the [ד] עד שלא הוקם המשכן היו הבמות מותרות ועבודה (Mishnah Zevahim 14:4-8: היתר במות ... בכורות משהוקם המשכן נאסרו הבמות ועבודה בכהנים ... [ה] באו לגלגל והותרו הבמות ... [ו] באו לשילה נאסרו הבמות ... [ז])? באו לנוב ולגבעון הותרו הבמות. [ח] באו לירושלים נאסרו הבמות ולא היה להם עוד היתר

2. Why does הענקה only have דברים?

3. Etc.